

Numatyti tikrovę – susikurti ją galvoje

Tave dabar užvaldė naujoji aistra – kitos savaitės pabaigoje nusipirkai dar vieną namą ir norėjai jame pagyventi vienas. Suprasti save. Svetimi namai tau sukeldavo susidomėjamą žmonėmis ir jų gyvenimais. Tu ir vėl norėjai matyti, liesti, ragauti. Tau reikėjo jausti, uosti, girdėti. Pastatai, butai, namai tau atrodė tarytum gyvi. Jų sienose buvo įsigėrusios istorijos – tragedijos, nevilts ir meilės. Tu užuosdavai neištikimybes ir seksualines orgijas senoviniuose odiniuose balduose ir naujoviškose voniose. Milžiniškuose veidrodžiuose įžiūrėdavai čia gyvenusių žmonių nevilts ašaras. Naktimis – kai pasilikdavai nakvoti dar neparduotuose namuose – girdėdavai kosint, vaikščiojant, griuvinėjant visus čia numirusius, nužudytus ir pasikorusius gyventojus. Rūbų spintose glostydavai kabančias šilkinės sukneles, liesdamas jau beveik išnykusios prabangos spindesį. Jei pasilenkdavai, skurdas žiūrėdavo į tave mažomis pelyčių akutėmis pro lentų plyšius grindyse. Nugyventas laikas tiksėdavo apiblukusiuose paveiksluose, netektys šmėžuodavo fotografijose. Visa tai tave jaudino, domino, priversdavo širdį plakti smarkiau ir sustiprindavo tavo norą džiaugtis ir gyventi.

Namas, kurį nusipirkai prieš savaitę, buvo milžiniškas – dviejų aukštų, keturių atskirų, savarankiškų butų tvirtovė. Tuo pat metu neatrodė griozdiškas. Buvo jame kažkokia talentingo architekto užkoduota elegancija. Tokia, kad matai, bet nesupranti – kas čia tave sužavėjo. Lyg ir nėra kažkokių išorinių, papildomų, specialių apžavų. Konstrukcinių ar de-

koratyvinių triukų. Stovi paprastas, konstruktyvus, patikimas, rimtas – ir jis tau patinka. Aišku, tai, kad jis stovi beveik miesto centre, tokioje išlikusioje medžių oazėje, šalia miesto parko, upės vingyje, jau savime buvo mažas stebuklas. Kodėl iki šiol tų medžių niekas neiškirto, buvo neįmanoma paaiškinti. Mieste verslūs žmonės greitai supranta, kad medis yra visai nenaudingas, nes niekaip nepavyksta parduoti oro, kurį jis gamina. O vietą, kurioje styrojo nereikalingas medis, galima parduoti visai neblogai. Kažkas išsaugojo tuos medžius, ir dabar jie atsidėkodami bandė sukurti gyvenimo gamtoje iliuziją. Daugiaaukštyje – net per vėtras – išlieka nuobodumo, ramybės ir saugumo jausmas. Žiūrint pro langą visada atrodo, lyg audrą stebėtum kine. Arba televizoriaus ekrane. Na ir kas, kad vėjas laužo medžius. Na ir kas, kad žaibų fejerverkai ritasi per dangų. Sėdėdamas daugiaaukštyje niekada nemanai, kad griautinis trenks į devinto aukšto septynioliktą langą iš kairės. Žaibai nėra tokie išrankūs ir kantrūs – jie neturi pakankamai laiko taikytis į šešių kvadratinių metrų virtuvę. Gyvenantiems atskirame name, kai žaibai švaistosi medžiuose, vėjas lanksto šakas, o lietus beldžiasi į stogą ir langus, net eilinė audra pasirodo tris kartus tikresnė – artimesnė, rimtesnė ir grėsmingesnė.

Namą supo kažkada buvęs tvarkingas, o dabar beveik sulaukėjęs sodas. Tau patiko, kad pavasarį obelys, kriaušės ir slyvos labai gražiai žydi, nors jų vaisiai buvo beveik nevalgomi. Kartą pas tave į svečius buvo atėjęs senas draugas – astronomas-astrologas. Jums pusryčiaujant ir geriant kavą sode, jis visą laiką neramiai muistėsi, lingavo galva ir žiūrėjo

viską permatančiu ir numatančiu žvilgsniu. Išeidamas jis, žinoma, bandė tau paaiškinti kažką apie blogą karmą, kurią jis įžiūrėjo viename medyje. Kaip supratai, jo kalba tai reiškė, kad ant to medžio kažkada pasikorė vienas iš buvusių namo gyventojų. Jis tol nenurimo, kol prižadėjai jam tą kriaušę nupjauti ir sudeginti. Aišku, pažadėjai ir pamiršai. Nelabai tikėjai medžių karmomis. Vargšas medis – kuo jis kaltas, jei kas nors sugalvoja ant jo pasikarti. Jeigu reikėtų nupjauti visus medžius, ant kurių kas nors bandė pasikarti – medžių būtų smarkiai mažiau.

Tas tavo draugas buvo gana žymus astronomas ir astrofizikas. Kiek prisimeni, jo vardu buvo pavadinta keletas kometų, bet, nebegalėdamas iš tų kometų ir žvaigždžių atradimų užsidirbti duonai, po kelerių metų jis tapo madingu astrologu ir ekstrasensu. Kažkodėl jo klientės būdavo daugiausia moterys. Kadangi astronomas-astrologas-ekstrasensas moterų nemėgo, tai jam būdavo visai nesunku jas valdyti ir pranašauti joms likimus. Moterys dėl jo ėjo iš proto, nes joms atrodė, kad jis gali ne tik sužinoti ir sugalvoti, bet ir sukonstruoti joms reikalingą ateitį ir meilę. Numatyti tikrovę – vadinasi, sukurti ją savo galvoje. Patikėjus tikrove galvoje, lengva pamatyti ją realybėje. Kartais užtenka įtikinti pakankamą skaičių žmonių, ir tikrovė pradeda veikti. Kaip dažnai žmonės tiki, jog meteorologai ne tik išpranašauja, bet ir sukuria orus. Štai kodėl mes nemėgstame orų pranešėjų, kai jie kalba apie būsimo savaitgalio nevykusį orą. Jie juk irgi žmonės, ir jiems gyvenime irgi kartais nepasiseka. Ne taip paprasta sukurti gerą orą. Ekonomikos teoretikai irgi kuria fantastines realybes, kurios

apsireiškia tikrovėse ir sugadina žmonėms gyvenimus. Teroristai skiepija žmonėms norą keršyti teroristams, norą tapti teroristų teroristais. Žmonės apsisprendžia nuo šiandien būti netolerantiški netolerantiškiems žmonėms. Daugiau netoleruoti netolerancijos. Kažkas užsimano prilupti vaiką, kad jis žinotų, jog muštis negalima. Smurtas gimdo mumyse kerojantį smurtą. Neapykanta kuria ištisus neapykantos pasaulius. Štai kodėl astrologų pranašystės kuria pranašystėmis patikėjusių žmonių likimus...

Sodo ir namo komforto viršūnė buvo nedidelis, bet ir nemažas žydrai išdažytas baseinas, kuris reikalavo tiek daug priežiūros ir jo naudojimo sezonas buvo toks trumpas, kad, žiūrint į baseino išlaikymo sąskaitas, tau kiekvieną kartą norėjosi kuo greičiau jį palaidoti po žemėmis ir tą vietą apsodinti kapinių gėlėmis. Tačiau karštą vasaros dieną būdavo taip smagu pasinerti žydroje vėjoje, kad tu ir vėl pamiršdavai savo buvusią neapykantą.

Visi keturi butai nusipirktame name buvo atvirkščiai simetriški ir išdėstyti labai paprastai: du pirmame ir du antrame aukšte. Kiekvieno buto langai ir balkonai žiūrėjo į skirtingas pasaulio šalis: vienas turėjo langus į šiaurę ir į rytus, kitas – į rytus ir į pietus, trečias – į pietus ir į vakarus, o ketvirtas – į vakarus ir į šiaurę. Kiekviename bute buvo keturi kambariai, virtuvė-svetainė ir dvi vonios. Namą puošė dvi didžiulės verandos-terasos rytuose ir vakaruose, o pietinėje namo pusėje antrame aukšte tęsėsi galerija – išdekoruotomis, ornamentuotomis, linksmai nudažytomis tvorelėmis. Tiek verandos, tiek ir galerija nepriklausė kokiam nors butui atski-

rai, o buvo kažkada sumanytos kaip bendro gyvenimo erdvės. Aišku, kai tie keturi butai buvo atskirų šeiminių nuosavybė, tos erdvės buvo pasidalintos ir užrakintos. Tavo – naujojo šeiminių – valia dabar jos ir vėl priklausė visiems drauge ir nė vienam atskirai...

Sėdėjai svetainėje ir žiūrėjai pro didžiulį vitrininį langą į sodą, kuriame besileidžianti saulė vilko per žolę savo nykstantį spindulį, kaip koks teatro scenos prožektorius apšviesdama tai obelį, tai suolelį, tai inkilą ant tvoros... Temstant, kaip ir kiekvieną vakarą, pradėjo skraidyti šikšnosparnių porėlė. Beveik be garso skrosdami vakaro orą, jie manevravo, išdarinėdami sudėtingiausias aukštojo pilotažo figūras, gaudydami vabzdžius, savo ruožtu išsiruošiusius į vakarinį pasiskraidymą. Stebėjai, kaip šikšnosparniai naikina ištisas peteliškių, musių ir kitokių zvimbiančių gyvių gimines ir šeimas. Tarytum koks negailestingas ir pagreitintas istorijos procesas vienas šikšnosparnis prarydavo ištisas dinastijas. Juokingiausia, kad dar nepagauti vabzdžiai, nejausdami jokie pavojaus, linksmai dūgzdami ir toliau puikavosi savo skrydžiais ir spalvotais sparnais. Visiškai kaip žmonių pasaulyje, kur klastingo revoliucinio likimo išretintuose piliečių pulkuose ir toliau skamba dainos ir vyksta šokiai. Pagalvojai, kad virš promenadų mėgėjų, pajūriais, kur nors Pietų kurortuose, būtų gerai vakarais paleisti keletą tokių plasnojančių drakonų, kurie, skraidydami virš atostogautojų galvų, retkarčiais pasirinktų ir nusineštų riebiausius eksponatus. O kiti galėtų šokti ir džiaugtis toliau. Nes gyvenimo tikslas yra džiaugsmas ir pergalės dainos. O visiems pralaimėjusiems taip ir reikia. Jie yra nevykėliai ir žioplai.

Visos baimės atsiranda, apsigyvena ir miršta galvose

Vis dar sėdėdamas, svajodamas ir svaigdamas savo susigalvo-
toje viename, jau visiškai sutemus, staiga pajutai, kad kam-
baryje atsirado kažkas svetimas. Sakai, „atsirado“, nes kažkas
pasikeitė. Regimai nieko neįvyko. Akis neužfiksavo nė men-
kiausio judesio. Nebuvo jokio pašalinio garso. Gal sutirštėjo
kvapai arba jų pasiliko mažiau – lyg tas kažkas nematomas
dalį kvapų alsuodamas būtų sugėręs į save. Gal tiesiog nuo
reakcijos į tą būsimą, dar nematomą pasikeitimą tau pašiorpo
oda, ir pirmiau, nei kažką pamatei, tu išsigandai, pajutęs, kad
oda pašiorpo. Išsigandai, kad tuojau išsigąsi. Smarkiau supla-
kė širdis. Sutankėjo kvėpavimas. Pradėjo džiūti burna. Iš to-
kių pasikeitimų tavo kūne po truputį pradėjo atsirasti baimė.
Kambaryje nebuvo baimės. Kambaryje nieko nebuvo. Visos
jūsų baimės atsiranda, apsigyvena ir miršta jūmyse.

Viskas vyko tavo kūne. Tavo galvoje.

Žinotai, kad eidamas gulti užsirakinai duris ir užsidarei
langus – ne iš baimės, ne iš atsargumo, o tiesiog tuo metu
lauke buvo nemažai naktinių peteliškių ir kitokių vabzdžių.
„Kad nė uodas snapo neįkištų“, – sumurmėjai, užitraukda-
mas užuolaidas. Neryškioje mėnulio šviesoje, kuri kaip koks
skystis liejosi pro langą ir tekėjo grindimis vis tolyn, pirmiau-
sia pamatei basų kojų pėdas. Kažkas basas perėjo sodą ir užli-
po laipteliais į verandą, o dabar tie basų kojų atspaudai lėtai
nyko...

Pabandei pasielgti vaikiškai – užsimerkei ir dar kartą pri-
sižadėjai sau, kad nuo rytdienos mažiau gersi ir daugiau mie-

gosi. Vaikystėje, kai visokios piktosios jėgos, atsikrausčiusios iš pasakų ir siaubo romanų pasaulio, įkyrėdavo, kalbindavo ir visaip gąsdindavo tave, pakakdavo palįsti po antklode – ir jos išnykdavo. Pakakdavo joms parodyti, kad nenori kalbėtis – ir jos išsižeidusios išskrisdavo pro langą. Ši sykį net ir užsimerkus atrodė, kad kambaryje kažkas vis dar yra. Tas kažkas neišnyko. Dar daugiau – anksčiau už vaizdą pasigirdo prislopintas garsas. O paskui – tamsoje išryškėjo ir siluetas. Baltai apsirengusi moteris stovėjo tamsiajame kambario gale ir kažką kalbėjo tau nesuprantama kalba. Tau pasidarė nejauku, bet vos tik supratai, kad ji su kažkuo kalba telefonu, realybė perplėšė mistikos skraistę. Virtualus pokalbis buvo įrodymas, kad ta ponija yra reali, o ne kažkokia antgamtinė būtybė. Dvasios kol kas dar nekalba telefonais.

Įsidrąsinęs pašokai nuo sofos ir žengei keletą žingsnių link įsibrovėlės. Žengtelėjęs į priekį beveik užuodei tą patį kvapą, ir tau vėl pašiorpo oda. Tai buvo net ne kvapas, ne aromatas, o kažkoks dvelksmas. Sakytum kvepėjo oru – šalčiu ir drėgme. Dabar jau jos veidas persikreipė iš siaubo. Supratai, kad ji irgi iki šiol nepastebėjo tavęs ir dabar, tau atsiradus, išsigando daug labiau, nei tu. Ji išmetė iš rankų telefoną ir puolė bėgti. Kol galvojai, ar reikėtų ją vyti, išgirdai, kaip ji perbėgo svetainę, nusileido laiptais, trinktelėjo kiemo varteliai ir vėl pasidarė tylu... Po minutės išėjai į sodą. Kas tau labiausiai nepatiko – vienas iš sodo medžių judėjo taip, lyg jo šakas būtų blaškęs stipriausias vėjas: jis lingavo, drebėjo, nuo jo lyg vėlų rudėnį biro lapai. Visi kiti medžiai ir krūmai ramiausiai stūksojo prietemoje. O to vienintelio medžio šakos siūbavo, rangėsi,

trynėsi viena į kitą, ir visa tai – visiškai tyliame sode, tykų, bevėjų vakarą, prietemoje, neryškioje, lipnioje ir klampioje mėnulio šviesoje, kurios spindulys buvo nukreiptas tiesiai į tą medį. Viskas vyko tarytum kokioje saviveiklinio teatro scenoje, kur paprasčiausiu būdu – mėgėjišku prožektoriumi ir pigiais butaforiniais efektais – bandoma prikaustyti žiūrovo dėmesį, pirštu prikišamai perspėjant: žiūrėk, čia kažkas tuojau atsitiks, pamatysi, tuojau įvyks baisiai svarbūs, labai pavojingi dalykai... Po minutės medis nustojo drebėti, jo šakos iš inercijos dar pasiūbavo keletą sekundžių – visiškai be garso, vaiduokliška, dirbtinai ir kažkaip teatrališkai juokingai...

Nusijuokei ir pabandei išsiaiškinti ką tik pergyventos baimės mechanizmą. Gąsdinantys daiktai, figūros, reiškiniai pirmiausia turi būti netikėti: nesuprantami, ne toje vietoje, ne tuo laiku. Geriausia, kad objektai būtų migloti arba beveik nematomi. Kad žmogus patikėtų ir išsigąstų – grėsmė turi būti paslaptinga. Pavojaus paaiškinimas turi būti supainiotas, absurdiškas, pseudomokliškas ir labai pagavus. Prisiminei, kaip vaikystėje jus gąsdindavo, kad nemėtytumėte siuvimo adatų, kur papuola. Matyt, jau buvote tiek įkyrėję, kad bauginimas buvo aiškiai persūdytas, bet labai paveikus, jei ir dabar, pametus adatą, tau atsiranda kažkoks atavistinis susirūpinimo ir nerimo šešėlis. Tavo beprotė teta sakydavo vaikams, kad numesta adata būtinai įdurs į kūną, pavyzdžiui, užmynus – įlīs į koją ir pateks į kraujagyslę. Tuomet su krauju nukeliaus venomis į širdį, ten įstrigs ir ją pradurs. Kokia kvailystė buvo nuo vaikystės šitaip mokyti žmones tvarkos. Per savo gyvenimą pažinojai gausybę šeimų, kuriose adatų būdavo prismaigs-

tyta visose pagalvėse ir visuose minkštuose balduose. Tiesiog žmonės įsmeigdavo adatą ten, kur baigdavo siūti, – taip patočiau. Ir nė vienas iš jų nemirė perdurta širdimi. Ne vienas tos šeimos eksponatas badė kitiems žmonėms širdis savo isterijų, įgeidžių, nesąmonių ir išdavysčių smeigtukais – ir nieko.

Net ir tie – perdurtomis, sužeistomis, sudaužytomis širdimis – nemirė ir ilgai ir laimingai sau gyveno.

Niekuomet nemėgai gąsdinančių istorijų ir siaubingų nutikimų. Kiekviena tokia situacija nemaloniai primindavo tau vaikystę – nesimpatšką vaiduoklių ir klaidžiojančių dvasių karalystę. Nebegalėdamos tavęs sutramdyti tavo auklės ir visokios kvaištelėjusios giminaitės idiotiškiausius draudimus apipindavo gąsdinimais ir baimėmis: po lovomis gyvendavo už kojų graibančios baidyklės – kad be reikalo naktį nesikeltum. Kad nelaiptotum į medžius, tarp šakų tykodavo gnomai. Rūsyje slankiodavo mirusių santechnikų sielos – kad nelandžiotum tarp varvančių vamzdžių ir nukarusių elektros laidų. Vaikams, kurie vogdavo ir valgydavo kylančią mielinę tešlą, grėsdavo baisus atpildas – jiems turėdavo užaugti papai. Papai būdavo žiaurus prakeikimas, vienodai baisus visiems šešiamečiams – tiek berniukams, tiek ir mergaitėms. Upėse knibždėdavo nuodingų gyvačių, o stogais naktį lakstydavo kaukai. Kapinėse vaikštinėdavo nepatenkinti numirėliai, o per kamina lįsdavo tai raganos, tai velniai. Raganos, tavo tetos manymu, būdavo susiraukusios, bjaurios ir senos, o velniai – tokie garbanoti, jauni, simpatiški, su mažais ragučiais – bernai. Greitai supratai, kad tie pamokymai ir gąsdinimai yra grynos melagystės, o teta tavo vaizduotėje taip ir liko tikros raganos

prototipu. Lengva būdavo įsivaizduoti tetą, jojančią ant šluotos, dar ir todėl, kad jinai labai mėgo tvarkytis. Šluota buvo jos mėgstamas instrumentas.

Tavo šuniui nereikia naujų šeimininkų

Baltajai Moteriai atsiradus kambaryje ir lygiai taip pat išnykus, tu dar perėjai svetainę, pakėlei ant kilimo gulintį numestą telefoną, išėjai pro duris į kiemą ir apsidairei. Jokių basų kojų pėdsakų nebeliko, durys buvo užsitrenkusios. Galėjai ramiausiai galvoti, kad visa tai tau pasivaideno. Net ir tuo metu, kai ją stebėjai, moteris neatrodė labai reali. Baltas drabužis, neryškūs kontūrai, prislopintas balsas. Antra vertus, net jeigu tos moters nebuvo – jei manai, kad ji „išgalvota“, – ji jau buvo atsitikusi tavo galvos realybėje. Kažkokios priežastys privertė ją atsirasti tavo galvoje, iškvietė ją, ir dabar iš savo galvos jos jau nebeištrinsi. Ji ką tik buvo tenai ir vis dar tenai tebėra. Kuo ilgiau galvojai, tuo ji darėsi realesnė ir ryškesnė. Atminties tamsoje, nukreipus dėmesio spindulį, pradėjo aiškėti jos bruožai. Tie bruožai atmintyje judėjo, keitėsi, mutavo. Užtekdavo užsimerkus atidžiau įsižiūrėti į jos veidą ir pradėdavai atpažinti labai pažįstamo veido fragmentus. Mielos kažkada matytos akys. Kaklas. Tobulos, grakščios rankos. Pro suknelę besiveržiančios gražios krūtys. Melodingas žemas balsas. Dar akimirka, pasistengtum ir galėtum pamatyti tokį artimą ir tokį nutolusį, prarastą veidą.